

Драги МАЛИКОВИЋ

ДВЕ ТРГОВАЧКЕ ПОРОДИЦЕ ИЗ ВЕНЕЦИЈЕ У КОТОРУ СРЕДИНОМ XV ВЕКА

Кључне ријечи: трговци из Венеције, Лоредано (породице), Ескуло (породице), Јулијано Лоредано, Аугустин ескуло, Пауле Ескуло, Јаков Ескуло, Леонардо Ескуло, италијански фабриканти.

Међу великим бројем млетачких трговаца у Котору, средином XV века, представници породице Лоредано и Ескуло су, несумњиво оставили најдубљег трага. Носилац пословне активности прве породице у Котору током назначеног времена био је Јулијано Лоредано, а породицу Ескуло је представљало више трговаца, међу којима су се нарочито истицала три сина Аугустина Ескуло: Павле, Јаков и Леонардо¹.

Трговачка активност Јулијана Лоредано и његових наследника у Котору

Јулијано Лоредано је у Котору имао статус пуноправног грађанина, као и бројне привредне и приватне везе. Он се у том граду први пут помиње тридесетих година XV века. Тада је он поред осталог, настојао да реши судбину своје ћерке Беруције, онда када је остала удовица у браку с једним которским патрицијем из породице Драго. Код ранијег ћеркиног свекра у Котору налазио му се петогодишњи кредит у врло високом износу од 10.000 дуката, што очигледно није могао бити њен мираз². Которски бродоградитељ Радовац му је 1431. године изградио један брод,

¹ Почетне податке о делатности породице Леонардо и Ескуло у Котору средином XV века, видети код: Д. Маликовић, Италијански трговци у Котору у XV-XVII века, Баштина св. 11, Приштина-Лепосавић 2000, 179-204.

² Б. Храбак, Пословање помораца и трговаца из Боке Которске у Албанији до 1600. године, Споменик САНУ 127, Београд 1986, 40; Везе Которана и Пераштана с Албанијом у XIV и XV веку, Годишњак ПМК XXVII-XXV III (1980), 64.

али се из архивских докумената не може разабрати да ли га је радио у Котору или у Драчу³.

Своју трговачку активност у Котору Јулијано је започео почетком исте 1431. године. Априла те године он је у Котору обавио две трговачке трансакције. Он је 4. априла најпре Колу Фласконариусу из Бриндизија уступио 342 квинка и 3 ипо конате вина. Ово вино је Бриндизијац требао да набави за рачун крчмарице (табернариае) Милославе (а не Радославе) из Котора. За куповину ове количине вина Милослава је Колу унапред била дала потребну количину новца⁴. Истога дана Бриндизијац Кола је Јулијану Александровом Лоредану из Венеције, за кога се већ говорило да је “становник Котора”, уступио осам бачви вина са семенкама (непроцеђеног), под условом да две бачве тога вина прода по цени од 26 фолара за канату, а осталих шест бачви за 30 фолара. За могући квар ове робе одговоран је био Јулијано, који је био дужан дати Колу 26 и по златних дуката, рачунајући и комад чоје и друге ствари које је Кола раније био предао Лоредану⁵.

Осим вином, Јулијано је у Котору трговао и другом робом. Тако је 19. маја 1431. године с Вукцем Бјегановићем из Котора склопио трговачки уговор, по коме је од Јулијана као власник брода био примио 299 лаката белог сукна, као и једну печу ракије клашње (*rotulum unum rasse clasigne*) од 75 лаката которских дужине. Ове тканине Вукац је био дужан да прода у италијанском граду Транију, и да за добивени новац купи жита. Јулијано му је рачунао сукно по 12, а клашњу три карлина транијских за лакат. Осим назначених тканина, Вукац је од Јулијана у Котору био примио још и три вунена прекривача (*schiavinas tres*), по цени од 15 карлина, и пет црних (казанина) од 28 лаката, за један карлин по лакту дужине, као и осам пари тканина од лана, по цени од два карлина за пар⁶.

Интересантно је напоменути да је у Котору Јулијано био управн.ик царине на вино. Он је 18. октобра 1431. године Миладину Витићу из Пераста дао у закуп место управника царине за исти производ у Перасту за период од 20 наредних дана па до краја месеца новембра за износ од 20 перпера⁷.

³ Године 1436 и 1437. Радовац је изградио још један једрењак за неке пословне људе из Драча. (Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке 1419-1435. године, Годишњак ПМК XXVII-XXVIII (1980), 46.

⁴ Уговор је закључен пред судијом Трифуном Јакобовим Пашквалис. (Историјски Архив у Котору, у даљем тексту: ИАК, Судско-нотарски списи у даљем тексту: СН, V, 16 од 4.IV 1431.).

⁵ ИАК, СН, V, 74 од 4.IV 1431.

⁶ ИАК, СН, V, 166 од 19.V 1431.

⁷ ИАК, СН, V, 282 од 18.X 1431.

Почетком децембра 1431. године Јулијано је у Котору изнајмио брод, неког Богета Барнића, под условом да Богета са два своја ортака и са Јулијановим пословним факторима отплови у Бар, Улцињ или Скадар. Ту је Богета требао да остане десет дана (али и више ако то потребе буду захтевале) и да тамо укрца производе које су њихови пословни партнери у тим местима требали да им испоруче. У уговору је било регулисано да је Богета на своју барку, заједно са посадом, могао да укрца за свој рачун једино четири цака жита и две свиње⁸. Само месец дана касније (23. јануара 1432. године, Лоредано је поново ангажовао двојицу Драчана: Михаила Бланка и Николу из Ортоне, да му у Драчу купе проса и јечма. Јулијано је требао да сноси трошкове складиштења робе, ако његови пословни компано̀ни на време не буду успели да обезбеде тражено жито. По склопљеном уговору, брод који је у Котор требао да донесе поменуту робу, морао је у Албанију из Котора најпре да доведе товар апулијског уља⁹. И јула 1432. године Јулијано је наставио своју пословну сарадњу са својим ортацима из Драча. Тада су Никола и Михаило од њега преузели неке калупе с обавезом да их предају обућару Антонију из Ланчана. Ортаци су се овом приликом били задужили на више од 42 балшићка перпера, вероватно да би Антонио за њих радио¹⁰.

У каснијим годинама трговачка активност Јулијана Лоредано у Котору се осетно проширила. Тако су 24. јануара 1435. године удружени Петар Босиновић, Влатко Стјепановић и Дабиша Ђиновић из села Цеклића са њиме склопили трговачки уговор са врло прецизним обавезама. По том уговору компано̀ни су се обавезали да ће све мотке и лукове (*tes a balistris*) које нађу (и посеку) у свом селу донети Јулијану. Уговорене мотке су морале бити добре за изградњу лукова, дуге по шест педаља и дебеле при дну као рука мештанина Марина Рого. Цеклићи су се још обавезали, под претњом глобе од 25 перпера, да никоме другоме неће продати мотке за лукове осим Јулијану¹¹.

И ако су которски трговци и током XV века били мало заинтересовани за увоз арбанашке рибе, нарочито јегуља и укљева из Скадра, Јулијано се интересовао и за тај део трговине. Он је септембра 1437. године остатак бродског простора једне лађице двојице Крфљана резервисао за куповину свеже рибе у Валони. У закљученом уговору је било прецизира-

⁸ На име возарине Богета је требао да добије 12 перпера у балшићкој монети. (ИАК,СН, V,328 од 4. XII 1431; Годишњак ПНК VII (1955), 27.).

⁹ ИАК,СН, V,328 и 374; годишњак ПМК VIII (1957), 27; Д. Маликовић, Италијански трговци у Котору, 151.

¹⁰ ИАК,СН, V,369 од 21. VII 1432.

¹¹ Уговор је склопљен пред судијом Трифуном Јакобовим Пашквалис. (ИАК,СН, V,16 од 24. I 1435.).

но да ортаци, пошто у Драчу истоваре сир и другу робу, отплове у Валону, где су на брод требали да утоваре свежје рибе. Пошто би такву рибу продали у Драчу, са новом робом је требало да се врате у Котор¹².

Јулијано је септембра 1437. године изнајмио и баркузију Симка Брајковића, којом је заповедао Прибоје Ратковић, ради две пловидбе из Драча у Далмацију. Брод је са Лореданом најпре требао да отплови за Драч, где је имао да сачека осам дана на утовар жита и друге хране (уз надокнаду од једног дуката за сваки преседели дан). Баркузија је са утовареном робом даље требала да отплови за Задар или Шибеник, односно Трогир или Сплит, где је лађа на истовар требала да сачека четири дана. Возарина је била уговорена на 11 солди за сваки стар утовареног терета, и на име ње је већ била исплаћена аконтација¹³.

Крајем маја 1439. године Јулијано је у Котору закупио и брод Радослава Пелеша (негде Пенчића) из Пераста, који је њоме требао и да заповеда. Брод је најпре требао да отплови за Задар, а одатле, по налогу Николе Велија, Јулијановог трговачког ортака, да продужи за Венецију и Анкону. Из Анконе је унајмљени брод требао да се врати у Задар, а одатле да још једном отплови у Венецију. У свим тим лукама, на брод је требала да буде укрцана она роба коју ортак Никола буде наложио. Капетан Радослав и његови морнари током овог путовања нису смели превозити катран (парасподиум пицис), али су смели носити неопходне залихе хране. На повратку за Котор Радослав је могао утоварити шестину брода робом за свој рачун, а ако би Никола учинио какво кријумчарење робе које би нанело штету Радославу и његовом броду, Јулијано се обавезао да му тако нанету штету надокнади. Овако унајмљени брод, његове капетане и морнаре, Јулијано је плаћао 10 гроша дневно, и то сваког четвртог дана¹⁴.

Сличан закупнички уговор Јулијано Лоредано из Венеције је у Котору склопио и 13. маја 1440. године. Он је тога дана у граду св. Трипуна закупио баркузију Николе Драго ради пловидбе до Ровиња и других градова у Истри. У Дубровнику унајмљени брод је требао да остане пола дана, у Задру један дан и у Ровињу два дана. Закупнина је износила 43 перпера и 10 гроша¹⁵. На закупљеној баркузији Николе Драговог из Котора Лоредано је требао да превезе и мајстора Франа из Котора са породицом, до Задра, по цени од два дуката, или 7 перпера и 4 гроша¹⁶.

¹² ИАК,СН, V, 224 од 19. IX 1437; Б. Храбак, Везе Которана и Пераштана с Албанијом, 59; Пословање помораца и трговаца из Боке Которске, 36.

¹³ ИАК,СН, VI, 220 од септембра 1437.

¹⁴ ИАК,СН, VI, 731 од 27. V 1438; Д. Маликовић, Италијански трговци у Котору, 182.

¹⁵ ИАК,СН, VI, 970 од 13. V 1440.

¹⁶ ИАК,СН, VI, 971 од 13. V 1440.

Своју трговачку активност у Котору Јулијани је реализовао сам, или уз помоћ својих помоћника и пословођа. Један од таквих му је био и Которанин Никола Трипов Ангело. Он је код Јулијана уживао велико поверење, па му је 23. новембра 1431. године он био дао и писмену потврду да у његово име може склапати трговачке уговоре и друге сличне пословне споразуме, како у Котору, тако и у Дубровнику, Драчу, Скадру, Љешу, Уицињу, Бару, Будви “и свим другим местима”¹⁷.

У трговачкој размени овај пословни држављанин Венеције је најчешће користио услуге которских бродовласника. То га је очигледно коштало много скупље, него да је у те сврхе користио своја превозна средства. Вероватно због тога, он је 10. септембра 1431. године са бродоградитељом Стојком уговорио, да му овај изгради брод у Котору. Са своје стране Лоредано се био обавезао да мајстору и његовом помоћнику плаћа 9 гроша дневно¹⁸.

Добар део својих послова у Котору Млечанин Јулијано Лоредано је окончавао на кредит. Његове кредитне позајмице су најчешће настајале давањем различите робе на почек, уз обавезу примаоца да је после одређеног времена плате, уз плаћање уобичајене которске камате. Тако је 21. јануара 1431. године удруженим Николи из Ортоне и Михаилу Бланко, иначе становницима Драча, дао на кредит робе у вредности од 42 перпера и два гроша балшиних. Дуг је настао уступањем “калупа за ноге”. Њих су ортаци из Драча одмах продали обућару Антонију из Ланчана. Рок за исплату овог дуга износио је шест месеци. У противном, Лоредано је имао право да им тај дуг наплати у било које друго време, и у сваком месту под млетачком влашћу, као и сваком месту Средоземља: у Истри, Далмацији, Албанији, Грчкој и Сицилији¹⁹.

Месец дана после тога, раније поменути Кола Фластонариус из Бриндизија, иначе капетан брода, са морнарима Јакобом Таверкусом, Јаковом Галдионусом, Теодором Георги и Јаковом Церцолус, сви из Бриндизија, је изјавио да је дужан Јулијану Александровом Лоредано 26 златних дуката. Дуг је настао од продаје на кредит једне пече чоје, коју су дужници требали да отплате по правилу града Бриндизија, у противном су били дужни да плате казну у висини од 5 до 6 дуката. У колико у року од месец дана дужници не дођу у Котор, Јулијано их је могао присилити да дуг плате ма где се налазили у Краљевини Сицилији, или у ком другом месту или земљи у окружењу. Очигледно да за примену ванредних мера

¹⁷ Уговор је склопљен пред судијама Иваном Бућа и Михаилом Пелегрином. (ИАК,СН,V,321 од 13.IX 1431.).

¹⁸ ИАК,СН,V,245 од 10.IX 1431.

¹⁹ ИАК,СН,V,369 од 21.I 1431.

није било потребе, јер су дужници свој дуг отплатили на време у присуству неког Рада Петровића²⁰.

У Котору су Лоредану били дужни и многи други пословни људи. Маринус Хелене, капелан манастира св. Ђорђа у Которском заливу сагласио се 2. јула 1431. године да је дужан Јулијану Лоредану из Венеције 60 перпера которских, за купљене вунене тканине (расу). Ове тканине Јулијано му је био продао по цени од 11 гроша (?) за лакат. Исплата дуга је требала да буде извршена у новцу и вину²¹. Истога месеца јула и удружени Моранус, крчмар, и Хелиас Сопрасанус из Котора су се задужили код пословног Јулијана Лоредано на износ од 34 перпера и 8 гроша. Дуг је настао од куповине вина за рачун Которанина Лудовика Драго. Као гаранцију за повраћај овог дуга, дужници су били заложили: 1 пар рикова од смеђе чоје (де пано бруно) украшена са 42 сребрна дуката, 1 златни прстен, 1 сребрни сталак са ресама и две сребрне наушнице тешке 5 унча²².

И Которанин Марин Рого се крајем јула 1431. године био задужио код Јулијана Лоредано из Венеције. Кредит је износио 10 дуката, 3 карлина и 7 гроша “доброг злата и сребра”. За толики износ је душник код пословног Венецијанца био купио вунене фирентинске раше. Рок исплате кредита гласио је на осам дана по повратку дужниковог брода у Которску луку са последњег путовања. Гарант (јемац) овом дугу био је Никола Лонћа са Крфа²³. Неколико месеци после тога (6. октобра), и берберин у Котору Андреас пореклом из Шибеника, купио је на кредит од Млечанина Јулијана извесну количину вунених тканина. Дуг је износио 31 перпер, 10 гроша и 26 фолара, а односио се на куповину 333 лакта фирентинске раше. Дуг се требао подмирити у которским или млетачким дукатима, рачунајући дукат по 39 гроша²⁴.

Све кредите дате у Котору Јулијано очигледно није могао да наплати сам, па је 19. новембра 1431. године за свог пуномоћника у том граду изабрао неког Лампра. Овај заступнички уговор је био склопљен због наплате 100 перпера дуга од Марина Паскваловог Добра из Улциња, које је дужник био обавезан да плати о празнику св. Матије исте године, као и других 100 перпера, које је Марин исто био дужан да врати истог празника, али наредне године²⁵.

²⁰ ИАК,СН,V,29 од 18.II 1431. Ортаци су с Паулом Молтелбаном договорили да раскину уговор са Леонардом, ако у довозу жита међу њима дође до било каквог неспоразума. (ИАК,СН,V,26 од 16.II 1431.).

²¹ ИАК,СН,V,202 од 2.VII 1431.

²² ИАК,СН,V,202 од 23.VII 1431.

²³ ИАК,СН,V,223 од 30.VII 1431.

²⁴ ИАК,СН,V,264 од 6.X 1431.

²⁵ ИАК,СН,V,217 од 19.XI 1431.

Честа трговачка активност Јулијана Лоредано са пословним људима из Драча, проузроковала је неретко и склапање кредитних ангажмана међу истим актерима. Тако је 21. јануара 1432. године раније помињани Никола из Ортоне, а стално настањен у Драчу, од пословног Јулијана на кредит узео робе у вредности од 10 перпера болоњских. Рок враћања кредита износио је шест месеци, а он се могао наплатити на читавој територији млетачке државе, као и у другим суседним местима: Копру, Далмацији, Албанији и Грчкој²⁶

И удружени Никола из Ортоне и Михаило Бланко, а становници Драча, су се два дана после тога (23. јануара) задужили код Јулијана Лоредано у висини од 25 дуката. Овај износ дужници су требали платити одмах при доласку у Ортону Лампру Сагиему, кредитором рачуновођи, плаћајући дукат по 10 карлина. У противном, Јулијано и његов трговачки помоћник Лампро, могли су тражити наплату дуга од њих двојице, или од ма којег од њих појединачно, где год се налазили: у Млетачкој Републици, Котору, Далмацији, Албанији или Грчкој. По истом споразуму, Никола и Михаило су били дужни без икакве возарине пребацити у Апулију његове бачве за уље и предати их Лампру, као и пренети из Апулије у Котор уље, које је Лампро тамо био купио за рачун Јулијана. На повратку за Котор ортаци су се могли задржати у Драчу 10 дана и на крају обављеног посла у граду св. Трипуна добити по 40 гроша за сваку доведену бачву уља на име возарине²⁷. Истога 23. јануара, Никола и Михаило из Драча задужили су се код Јулијана још на 41 перпер и 8 гроша балшених. Тај новац су требали уложити у куповину жита (проса и јечма) у Драчу. Ако у Драчу не буду нашли тражено жито или какву другу интересантну робу, онда су дужници били обавезни да назначену суму новца врате кредитору Лоредану до краја фебруара 1432. године у Котору²⁸.

Касније је Јулијано у Котору кредитне позајмице давао и другим заинтересованим људима. Почетком септембра 1439. године од њега је и мајстор Фрањо, топција которске тврђаве из Истре у Котору на кредит узео крзна у вредности од 18 перпера. Поменуто крзно мајстор Фрањо је узео због шивења једног свог крзног одела, с обавезом да га отплати од своје плате у две рате²⁹. Исто кредитну обавезу код Јулијана Лоредано уговорио је 14. фебруара 1440. године и мајстор Вукац Бегановић. Он је од њега тада позајмио робе за 36 карлина и два златна дуката, као и 3100

²⁶ ИАК,СН,V,370 од 21.I 1432.

²⁷ ИАК,СН,V,373 од 23.I 1432.

²⁸ ИАК,СН,V,374 од 23.I 1432.

²⁹ ИАК,СН,VI,776 од л.IX 1439.

“cephalos salitos” у једној вазни, да се продају (без вазне), као и одеће за 40 карлина³⁰.

Осим давања и примања кредитних позајмица у граду св. Трипуна, све страни Јулијано Лоредано из Венеције се бавио и другим активностима везаним за кредитно пословање. Он је у том граду често заступао и многе пословне људе из окружења, а не ретко и домаће трговце у многим трговачким активностима. Њега су 29. јануара 1431. године Радослав и Годислава, брат и ћерка пок. Дапше Болице, иначе наследника пок. Росе дадиље исто пок. Јакова Нигро, бившег благајника которске општине, одредили за татора деце покојног Јакова, за све ствари и примања које је пок. Роса требала да прими од истог пок. Јакова³¹. Седам месеци после тога (2. августа), Диннцотиус Бурели, грађанин Напуља, а стално настањен у Дубровнику, као заступник Николе Луцери (или Лутери) из Фиренце, исто настањен у Дубровнику, као што се види из јавне исправе коју је саставио дубровачки нотар Лаурентие 14. јуна 1431. године, одредио је Јулијана Лоредано за свог заступника у погледу продаје земље, односно винограда Никше Бакоја, који је Никша заложиио за дуг Бисте и Бухиа Маринових³². Истога дана, горе поменути Диннцотиус Бурели из Напуља је потврдио да је Јулијано Лоредано примио од Луке Друшковог 453 перпера которска за жито које је требао довести у Котор својом барком Ангелус Пацорели из Апулије. Бурели и Друшко су се овога пута сагласили да су подмирена и сва њихова међусобна потраживања³³. Доста времена после тога (19. маја 1439), Фрањо пок. Влаха Адагис из Венеције, исто стално настањен у Дубровнику, одредио је за свог заступника у Котору Јулијана Лоредано, у спору који је имао са наследницима пок. Тертика крзнара, који му је остао дужан извесну своту новца. Овим заступничким уговором Фрањо је Јулијана био овластио да наплати спорни дуг³⁴.

Ни касније све послове у Котору Јулијано, очигледно, није могао да заврши сам. Зато је 12. марта 1438. године за свог заступника у том граду одредио неког Јакова Мамола, да га заступа у Задру, Дубровнику, Сплиту, на Рабу и у целој Далмацији, у погледу продаје његовог жита (намерница) и друге робе, а посебно у погледу наплате дуга насталог од те трговине³⁵.

³⁰ ИАК,СН,VI,899 од 14. II 1440.

³¹ Овај уговор је склопљен пред которским судијама: Драгојем Мариновим Драго и аудитором Матом пок. Миха Буће. (ИАК,СН,V,19 од 29.I 1431.).

³² ИАК,СН,V,228 од 2.VIII 1431.

³³ ИАК,СН,V,229 од 2.VIII 1431.

³⁴ ИАК,СН,VI,724 од 19.V 1439.

³⁵ ИАК,СН,VI,442 од 12.III 1438.

За доста обимно пословање Јулијана Лорадано у Котору били су неопходни и други пословни људи. Тако је он 10. априла Радичу Бијелићу као мираз његове жене, а бивше Јулијанове слушкиње у Котору Босе, дао следеће ствари: тканину од црвене чоје са сребрним дугмадима (унамам туницхам рубеам де пано цум лотонис аргентис), за 13 перпера и 7 гроша, у другим стварима, 36 перпера и 5 гроша и у свили 50 перпера. У овом уговору је било назначено, да се у случају повратка мираза користе прописи которског Статута³⁶. Јулијано се 20. августа исте године договорио са Амброзијем Лампро из Котора, да му и даље буде трговачки помоћник. Са своје стране Амброзије се обавезао да лојално служи и ради легално у трговини са Драчом. За то му је Јулијано требао да плати годишње 100 перпера балшиних³⁷. Неколико година после тога (9. марта 1438), Радич Брајков из Котора, иначе младић од 14 година, обавезао се Јулијану Лоредано из Венеције да му служи вемо и предано у било којем месту где овај буде становао за наредне две године. За тај рад Радич је од газде требао да прими храну, одећу и обућу, а на крају тог времена још и 6 дуката³⁸.

За трговину Јулијано је у Котору најчешће користио услуге многобројних бродовласника у том граду. То му се очигледно није показало исплативим. Зато је 8. новембра 1431. године са бродоградитељем (цалафатом) Радовастом уговорио градњу сопственог брода. На том броду бродоградитељ и дрводељац Радоваст је требао да ради наредних 30 дана, после чега је од наручиоца Јулијана имао да прими заједно са својим помоћником по 1 дукат дневно, као и 60 перпера на име аванса унапред³⁹. Готово у исто време (12. новембра), други дрводељац и бродоградитељ из Котора Стојко, имајући уговор са Јулијаном Лоредано да му ради на броду, тражио је његову дозволу да пође у Улцињ, пошто се обавезао да не предузима уговорене радове док Јулијано не заврши брод, што се види из уговора којег је саставио нотар Лукша 10. октобра 1431. године. Лоредано му је тражено дозволио, али под условом да до уговореног рока доврши своје радове на броду. У случају да се мајстор Стојко (са својим помоћником) не врати из Улциња до Поклада, Лоредано је био слободан да ангажује другог мајстора са помоћником, а Стојко би сносио настале трошкове⁴⁰.

Није у граду св. Трипуна Млечанину Јулијану Лоредано ишло све како треба. Доста проблема имао је овај пословни Венецијанац са својом

³⁶ ИАК,СН,V,79 од л0.IV 1431.

³⁷ ИАК,СН,V,135 од 20.VIII 1431.

³⁸ ИАК,СН,VI,437 од 9.III 1438.

³⁹ ИАК,СН,V,310 од 8.XI 1431.

⁴⁰ ИАК,СН,V,322 од 12.XI 1431.

ћерком Беруцијом, посебно са наплатом њеног мираза од породице умрлог јој мужа Марина Драго. Она је у ту сврху 27. августа 1437. године, опозивајући све њене дотадашње заступнике, ангажовала својег оца, да заступа њена права у погледу наплате њених потраживања од свекра јој Луке Драго⁴¹. Истога дана, Беруција је оцу Јулијану и његовим наследницима уступила сва њена доташња права на кућу у месту Конелјану (Цонеглиано) и неке поседе у његовој околини, у покраини Тревизу, које јој је доделио фра. Бенедикт де Монтеалбано из Конелјана, у име пок. Маргарете, ћерке Лауренција де Монтеалбано, коју је ова била добила у мираз. Опозивајући раније заступнике, Беруција је још једном потврдила своје раније пуномоћје оцу Јулијану за заштиту свих њених имовинских права⁴².

Заступање ћерке Беруције пред породицом Драго Јулијану очито није ишло лако. Истина, 28. септембра 1437. године њен свекар Лука је Јулијану платио 520 дуката, од 600 дукат које је Беруција на име мираза била донела свом пок. мужу Марину⁴³. Истога дана, свекар Лука Драго је оспорио Јулијанов захтев да је дужан вратити његовој ћерки и одећу донету у мираз. Око тога је одмах настао проблем, па је затражена интервенција которског бискупа и провидура Павла Цонтарена⁴⁴.

Видевши да са својим пријатељем Луком Драго не може да реши сва потраживања, 14. новембра 1437. године Јулијано је у Котору ангажовао Приба Ратковића да реши њихове имовинске неспоразуме. Нови заступник је, како се види из јавне исправе састављене од стране вицекапелара у Котору Гуљелма де Монтецларо и Фабриција Лоредано, конзула и капетана Драча, 14. октобра 1437. године, од Драга Лукиног Драго, очито Беруцијиног девера, примио још 136 дуката на име невраћеног мираза⁴⁵.

Неколико месеци после тога (12. фебруара) 1438. године Јулијано је своју ћерку Беруцију, по други пут, удао у Драчу за Бартоломеа Цонтарено. Брачни уговор је касније потврђен и у Драчу. По њему Јулијано се обавезао да у Котору новом зету на име мираза ћерке му Беруције исплати 500 златних дуката. Кад брод којим је заповедао Андрија Сцено из Драча, стигне у Котор, Јулијано му је имао дати 400 дуката, а преосталих 100 у Требињу или Задру. Јулијано се том приликом обавезао и да новом зету да још 100 дуката у Драчу после четири године. Њему је очигледно

⁴¹ ИАК,СН,VI,213 од 27.VIII 1437.

⁴² ИАК,СН,VI,214 од 27.VIII 1437.

⁴³ ИАК,СН,VI,226 од 28.IX 1437.

⁴⁴ ИАК,СН,VI,227 од 28.IX 1437.

⁴⁵ ИАК,СН,VI,260 од 14.XI 1437.

било стало да му ћерка Беруција нађе коначну срећу, кад је пристао да зету уступи и сву њену робу украшену сребром и друге ствари у Драчу, као и 600 дуката од износа на 10.000 дуката, које је од раније имао код Драга Лукиног Драго. Тај Јулијанов ранији кредит код пријатеља му Драга Лукиног био је регистрован у которским кредитним књигама, још пре пет година. Јулијано је новом зету Бартоломеју Цонтарено, уступио и право наплате 750 дуката које је имао код рођака Фабриција Лоредано, као и кућу у поменутом месту Конелјану и друге поседе у њеној околини, које је био добио као мираз од своје жене Маргарите де Монтеалбано, као и тканину кадифу (иллам пелладиам де велуто), у вредности од 50 дуката⁴⁶.

На ове поклоне зет Бартоломеј Павлов Цонтарено је одговорио 10. марта 1438. године. Он је тога дана, као нови поседник имовине добивене од Јулијана Лоредано, и његове ћерке Беруције (своје жене), а неомеђеног ранијег власништва Маргарете да Монтелбано, одредио за свог заступника, у решавању имовног права над том земљом, у месту Конелјану, Бранцха Лоредано из Венеције⁴⁷.

У Котору је средином XV века пословно активан био и Петар Лоредано. Тај пословни Венецијанац је 12. априла 1439. године за свог заступника “и трговачког пуномоћеника,” у вези са трговином гвожђем, конопљом, свилом и другом робом коју је добијао из Венеције, одредио Ивана из Истре иначе слугу которског бискупа Марина Цонтарено⁴⁸. Неколико месеци после тога (31. јула) Матко Гонзела из Котора примио је од истог Ивана из Истре, иначе рођака Петра Лоредано 7 перпера и 2 гроша, за гвожђе које му је овај био продао, и за које је Матко био дужан да остави 30 квинкова вина у Иванову (Ђованијеву) конобу, с могућношћу да их овај прода ради подмирења својег дуга⁴⁹.

Пословање породице Ескуло у Котору

Дубљег трага у которским архивским књигама средином XV века оставили су представници породице Ескуло. Чланови те породице су пошито из малог места Ескало у околини Апулије. Неки од њих су се касније стално настанили у Венцији, а неки трајно сместили у Котору. Временом се место њиховог рођења претворило у презиме готово свих чланова ове вредне и пословне породице у граду св. Трипуна.

У Котор је очигледно најпре стигао отац породице Аугустино Ескуло, а мало затим и три његова сина: Павле, Јаков и Леонардо. О послов-

⁴⁶ ИАК,СН,VI,433 од 6.III 1438.

⁴⁷ ИАК,СН,VI,438 од 10.III 1438.

⁴⁸ ИАК,СН,VI,697 од 12.IV 1439.

⁴⁹ ИАК,СН,VI,770 од 31.VIII 1439.

ној активности Аугустина Ескуло у Котору има мало архивских података, док је истих за синове му неупоредиво више. Важно је нагласити да је најстарији од браће Павле у граду св. Трипуна углавном пословао сам, док су двојица млађих у истом граду најчешће деловали заједно.

Отац породице Аугустин Ескуло се у которским архивским књигама помиње 27. фебруара 1431. године. Он је тада, као пословни агент манастира св. Ђорђа у Которском заливу, са пристанком Ивана пок. Марушка де Бисте с једне стране, и Андрушком Брајковићем и Иваном Воганцићем из Дубровника иначе зидарима (мурарији), с друге стране, склопио уговор у градњи волата (волтум) цркве св. Стефана, и капеле манастира св. Дјордја. По овом уговору Андрушко и Иван су се обавезали да ове грађевине ураде од доброг камена и креча. Инвеститори су били дужни да дају дрво и гвозђе за прављење уговорених грађевина. Мајстори са у исто време били обавезни да планиране објекте заврше о свом трошку, односно за 16 которских перпера, које су били примили унапред⁵⁰.

За разлику од оца, старији син Павле Ескуло се у которским архивским књигама помиње много пута, почевши од априла 1431. па све до јуна 1441. године. У том времену он се у граду св. Трипуна најчешће помиње као кредитор многих пословних активности тамошњих трговаца. Прва три кредита Павле је у Котору дао у савезу са својим пословним ортаком Василијем Мариновим Бизантис. Савезници су тако 29. априла 1431. године Прибу Милановићу из Црниплата на почек дали робе у вредности од 20 которских перпера, са роком отплате до месеца септембра⁵¹. Неколико дана после тога (3 маја) Никша Драганисов Драго примио је платна и новца од ортака Василија и Павла у висини од 21 перпер которски. За дан враћања ове позајмице био је одређен празник св. Луке⁵². Крајем те године (1 октобра) и Миладин Видешњевић, његов брат Прибиња и Богић Милановић, сви из Котора, задужили су се код Василија Мариновог Бизантис, судије и главног заповедника которске ратне момарице, и Павла Ескуло на износ од 93 балшина перпера. Радило се о куповини извесне количине лана са територије Србије, а зараду су ортаци требали да деле на четири једнака дела. Од остварене зараде само један део је требао да припадне продавцима, а преостала три дела момарима и довознику лана⁵³.

После 1431. године име Павла Ескуло у которским архивским књигама се неколико година не помиње. У истој документацији се не наводи

⁵⁰ ИАК,СН, V,38 од 27. II 1431.

⁵¹ ИАК,СН, V,122 од 29. IV 1431.

⁵² ИАК,СН, V,144 од 3. V 1431.

⁵³ Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке, Годишњак ПМК VIII (1959), 51; ИАК,СН, V,760-1 од л. X 1431.

ни разлог те његове пословне апстиненције у Котору. Овај вредни држављанин Венеције се у которским архивским књигама поновно јавља тек 5. октобра 1436. године. Тога дана он је заједно са которским трговцем Марином Трифуновим Буциа, обућару Златку из Подгорице на кредит продао коже у вредности од 163 балшина перпера⁵⁴. Само три дана касније, и Јакоб Трифунов Пашквалис је од Павла Ескуло на зајам узео робе у вредности 9 дуката, са обавезом да му их врати у две једнаке рате⁵⁵.

Обимни послови у Котору уводили су Млечанина Павла Ескула у различите кредитне аранжмане. Он је тако 26. октобра 1436. године од Которанина Марина Трифуновог Буће примио 100 перпера за сирове коже, за које му је Маринов отац био заложиио један свој земљишни посед. Марин га је сада хтео откупити према утврђеним которским прописима⁵⁶. За повратак овог поседа Марин је био спреман да Павлу исплати 27 ипо дуката. Како није имао других средстава он му је као гаранцију за исплату тог износа био заложиио једну кућу у Котору, у којој је становао месни златар⁵⁷.

У Котору је Млечанин Павле Ескуло продавао различиту робу. Удруженим Богићу Милановићу, Ратку Обрадовићу, Прибу Чеперкићу и Милату Радосалићу је 16. фебруара 1437. године на кредит продао смокава за седам дуката, с обавезом да му тај кредитни износ плате после окончања свог последњег трговачког путовања⁵⁸.

Очигледно је Павлов пословни савез са Василијем Мариновим Бизантис доносио највеће пословне резултате. Зато је он то пословно удружење обновио почетком новембра 1437. године. Код старих савезника се тада задужио Которанин Бошко Буганић на износ од 51 дукат, колико су коштале две пече (комада) чоје⁵⁹. Код удружених Павла и Василија у граду св. Трипуна се дан касније задужио и тамошњи берберин Алберт из Трогира. Он је од њих тада на зајам узео потребне му робе за 25 и по дуката, а у склопљеном купопродајном уговору није посебно било наглашено време враћања узетог зајма, као ни кредиторова процентуална зарада⁶⁰. Пословни ортаци Павле Ескуло и Василије Бизантис су очито вели-

⁵⁴ ИАК,СН,VI,26 од 5.Х 1436. Настали дуг су требали да плате: Павле Ескуло, Лука Агаги и Никола Терзић, сваки свој део. (ИАК,СН,VI,26 од 5.Х 1436.).

⁵⁵ ИАК,СН,VI,46 од 8.Х 1436.

⁵⁶ ИАК,СН,VI,46 од 26.Х 1436.

⁵⁷ ИАК,СН,VI,47 од 26.Х 1436.

⁵⁸ ИАК,СН,VI,110 од 16.II 1436.

⁵⁹ ИАК,СН,VI,255 ођ 6.ХI 1437.

⁶⁰ ИАК,СН,VI,256 од 7.ХI 1437.

ко поверење имали у раније помену тог Бошка Буганића, па са му 8. новембра на почек продали још један комад чоје, процењене исто на 25 дуката⁶¹. Само дан после тога, Бошко се код Павла задужио на нових 14 дуката и 4 гроша, колико су вределе купљене смокве⁶².

Интересантно да је Млечанин Павле Ескуло у Котору често кредитно пословао и са тадашњим которским бискупом. То је најчешће чинио са бискупом Марином Цонтареном, па је 3. децембра 1437. године мирно могао да констатује да је од поменутог достојанственика которске католичке цркве “у свему био подмирен”⁶³.

Трговачких и кредитних послова овог Млечанина у Котору је временом било све више, па је зато он 9. јануара 1438. године за свог пословног заступнока у том граду именовао Добрушка Маргоцијевог Пашквалиса, са задатком да заступа “све његове интересе у Котору”⁶⁴.

Потврда горњој тврдњи је, без сваке сумње, и успостављени пословни савез Павла Ескула и познатог которског трговца Симка Брајановог првом половином 1439. године. Код нових пословних ортака су се маја исте године задужили на износ од 240 перпера Радослав Ратков Пенчић из Пераста, иначе познат као власник и капетан своје баркузије, са којом је пловио за Задар, Венецију и Анкону, као и његови пословни ортаци Петар Шафреновић и Радован Петров. Позајмљени износ је требао бити уложен у трговину, с обавезом да се остварена добит дели на пет делова. Четири дела су имали припасти Радославу и његовим морнарима, а пети део кредиторима⁶⁵.

У Которским архивским књигама име Павла Ескула из Венеције је присутно и током 1440. године. Он је 31. јануара те године на крадит продао свештенику Перту Трифуновом Буциа лана и друге трговачке робе у вредности од 70 перпера⁶⁶. Крајем марта исте године њега је которски суд позвао као туженог од стране Добра Васковог Дапкова⁶⁷. Само неколико дана касније (9. априла), Павле се још једном појавио пред которским судским већем, али сада као заступник Николе пок. Радича ковача, поводом тужбе Радослава, исто прокуратора Маруше Тонкове Радмановић⁶⁸.

⁶¹ ИАК,СН,VI,257 од 8.XI 1437.

⁶² ИАК,СН,VI,257 од 9.XI 1437.

⁶³ ИАК,СН,VI,276 од 3.XII 1437.

⁶⁴ ИАК,СН,VI,293 од 9.I 1438.

⁶⁵ Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке. Годишњак ПМК VIII (л959), 42; ИАК,СН,VII,132 од маја 1439.

⁶⁶ ИАК,СН,VI,888 од 31.I 1440.

⁶⁷ ИАК,СН,VI,571 од 28.III 1440.

⁶⁸ ИАК,СН,VI,582 од 9.IV 1440.

Од почетка маја 1440. године Павле Ескуло се поновно враћа својим уобичајеним кредитним активностима у Котору. Он је 7. маја те године одредио за свог заступника Петра Јулијана из Барија, да му од Бемброзија, сина которског нотара Аугустина из Транија, иначе тренутно запосленог на месту градског берберина, наплати 15 перпера драчких дуга, насталог на основу састављене јавне исправе од 1422. године⁶⁹. У исто време, поменути Петар Јулијанов из Барија био је Павлу дужан 60 дуката за волујске коже и коње код њега купљена на кредит⁷⁰.

У Котору су 22. новембра 1440. године била закључена још два кредитна уговора Павла Ескула и његових пословних пријатеља. По првом, Никола и Палма, синови Пивка Палме из Котора, примили су од Василија Мариновог Бизантиса и Павла Ескула робе у вредности од 219 дуката⁷¹. Истога дана, браћа Палма су се код ортака Василија и Павла у Котору задужили још на 18 дуката, за вино, просо и гвожђе од њих купљено⁷².

Као кредитор у Котору Павле Ескуло из Венеције се помиње још и јуна 1441. године. Средином тог месеца Вакац Бјегановић, иначе поморац и власник једне барке, а сувласник и капетан марцилијане браће Палташића, остао је дужан Василију Мариновом Бизантис и Павлу Ескуло 15 прпера за јагњеће коже (*pro angelinis*) које је у име њихово продао у Апулији⁷³.

У Котору су средином XV века још активнији од старијег им брата Павла била двојица млађих синова Аугустина Ескуло, Јаков и Леонардо. Браћа су у том граду имала и статус пуноправних грађана, а пословали су најчешће заједно, мада међу њима није постојао било какав писани уговор о пословној сарадњи. А то је значило да су били слободни да послове склапају и појединачно, онда када им је то из било којих разлога више одговарало.

Највећу активност у Котору. Браћа Јаков и Леонардо су испољили у области трговине. Та њихова активност у граду св. Трипуна отпочела је крајем јуна 1436. године када су Которанина Миладина Милосављевића примили за сувласника трећине њихове барке и опреме на њој (*in socium et colegam sui barchussi*) која је вредела 110 златних дуката. Истовремено

⁶⁹ ИАК,СН,VI,964 од 7.V 1440.

⁷⁰ ИАК,СН,VI,964 од 7.V 1440.

⁷¹ ИАК,СН,VII,49 од 22.XI 1440.

⁷² ИАК,СН,VII,49 од 22.XI 1440.

⁷³ ИАК,СН,VII,22,138 од јула 1441; Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке, Годишњак ПМК VIII(1959),43.

је Миладин остао и капетан тога брода⁷⁴. Неколико месеци после тога (6. октобра), браћа Ескуло су у Котору склопили сувласнички уговор и са обућаром Матком Радичевим и Никшом Ненадовићем. Све три стране су имале по трећину власништва на поменутој лађи, а Никша је био одређен за њеног капетана. Он закупљену лађу није мога упутити нити у једно место Медитерана, без сагласности осталих њених поседника⁷⁵. Матко Радичев је, као један од сувласника на поменутој лађи, 6. јануара 1438. године сва своја права на њој продао Василију Мариновом Бизанти, за износ од 55 дуката⁷⁶. Истом лађом Јаков Ескуло је 7. јануара у Котор довезао товар уља смокава и друге робе и на кредит их продао Которанину Радоњи Јоконићу за износ од 140 перпера⁷⁷.

Которској трговачкој морнарици средином XV века припадали су и остали једрењаци Јакова Ескула. Он је у Котору обављао и функцију градског цариника, што, без икакве сумње, потврђује и његов статус пуноправног грађанина у том граду. Са својим братом Леонардом, Јаков је 26. јуна 1439. године продао Миладину Милановићу, которском поморцу, трећи део своје баркузије за 110 дуката. Купљени део лађе Милановић је требао да отплаћује од путовања до путовања, као што је и било уобичајено. Право равноправног сувласника стекао је тек кад је подмирио цело настали дуг, а то је било 31. јануара 1441. године⁷⁸.

Бродски простор у свом власништву браћа Ескуло су користили за довоз разноврзне робе у Котор и његово суседство. Та активност није била лака, а још мање бесконфликтна. Некада је трговачки спор браће Ескуло у граду св. Трипуна постајао тако тежак да је могао да се расправи само пред редовним судским већем. Управо такав епилог добио је спор старијег Јакова, извршиоца опорукe умрлог Марина Друшковог 30. јануара 1440. године. У насталом спору суд је пресудио да Маринови епитропи дају Јакову Ескуло 1 перпер и 6 гроша за уље, јос 7 перпера дуга, за 10 лаката купљене чоје, која се продавала по 15 гроша за лакат, као и још 12 перпера и 6 гроша. Од ове суме, 5 перпера је отпадало на 4 лакта друге чоје, 1 перпер и 3 гроша, за исту, као и 22 гроша за 1 и по лакат плаве чоје. Осим овога, Ескуло је пок. Марина био уступио још и 3 балшина перпера, 15 стара проса (1 стар = 13 балшених гроша), два лакта плаве чоје, све за износ од 4 перпера и 6 гроша балшених⁷⁹.

⁷⁴ Овај уговор, који је прецизирао права и обавезе удруженика, потврдио је судија Лука Драгов Драго. (Д. Маликовић, Италијански трговци у Котору, л87; ИАК,СН,VI,756 од 26.VI 1439.).

⁷⁵ ИАК,СН,VI,27 од 6.X 1436.

⁷⁶ ИАК,СН,VI,291 од 6.I 1438.

⁷⁷ ИАК,СН,VI,292 од 7.I 1438..

⁷⁹ ИАК,СН,VI,559 од 30.I 1440.

Сву интересантну робу до Котора браћа Јаков и Леонардо нису очигледно могли да превезу својим лађама, па су за-то неретко морали да закупљују и пловила других власника. Тако је 21. јануара 1441. године Јаков, у име Грегорија Зеорги из Задра, ради пловидбе у Венецију, а најам узео барказију Људевита Драговог у Котору, звану “св. Марија”. Брод је по уговору најпре требао да отплови до св. Срђа на Бојани, и да ту утовари уговорених 500 атари жита, венецијанске мере. Он је ту морао остати шест дана а ако би купац задржао брод дуже од тог рока, капетан би добио 1 дукат на сваки дан закашњења на име глобе. Са товаром жита брод се требао вратити у Котор и ту остати 8 дана, а ако би остао дуже, капетан би добио исти износ на име глобе, као и у ранијем случају. Из Котора брод је требао да настави за Венецију и да ту остана 10 дана, ради утовара друге интересантне робе. Возарина за превезену робу је требала да износи 14 солди за сваки стар утоварене робе⁸⁰.

Непун месец после тога, Јаков и Леонардо су у Котору, продали неком морнару Бојчину трећи део једне од својих баркузија за износ од 27 дуката, које су требали да наплате од прихода продатог власништва исте лађе у наредном периоду. Купац Бојчин је требао и даље да заповеда истом баркузијом⁸¹.

Браћа Ескуло су у которском суду 25. октобра 1441. године расправљали и питање власништва над мањом баркузијом, коју су по трећину имали у власништву са которским обућаром Радичем Матијевим и капетаном Никшом Ненадовићем. Тога дана мајстор Радич је свој део власништва продао осталој двојници сувласника (сваком по половину). На тај начин Никша Ненадовић је постао власник половине те баркузије, а друга пловина је припала Јикову и Леонарду. Ова баркузија је истога дана регистрована и у которским архивским књигама, уз нагласак, да ће бродом заповедати Никша, а зараду су требали делити на једнака два дела⁸². Лауренције Самарита из Венеције унајмио је 27. јула 1442. године ову баркузију са чиме је био сагласан и Јаков Ескуло, као сувласник (патицепс) исте баркузије. Венецијанац је изнајмљеном лађом намеравао да превезе неку трговачку робу из Котора у Венецију, уз зараду од 20 златних дуката⁸³.

⁷⁸ Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке, Годишњак ПМК VIII (1959) 39-40.

⁸⁰ ИАК,СН, VII, 88 од 21. I 1441.

⁸¹ ИАК,СН, VII, 108 од 15. II 1441.

⁸² Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке, Годишњак ПМК VIII (1959), 40 ИАК,СН, VII, 287-88 од 25. X 1441.

⁸³ Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке, Годишњак ПМК VIII (1959), 40.

Мање од две године после тога (фебруара 1443), Которанин Марин Бућа, син Трифуна Михаиловог (последњег протовестијара цара Уроша), купио је од Миладина Витића из Пераста за 11 перпера и 6 гроша половину његове барке коју је имао у заједници са Јаковом Аугнстиновим Ескуло. Та лађа је имала крстасти јарбол и шест висина⁸⁴.

У Котору су се браћа Јаков и Леонардо ипак најчешће бавили довозом хране. Михоције Херковић из Дубровника се тако био обавезао Леонарду Ескуло, 11. априла 1443. године, да му барком превезе 800 стари проса из Арте, за које му је овај имао платити по 4 гроша дубровачка за сваки довезени стар (286 перпера). Том приликом Леонардо је био погодио просо у Арти за 222 дуката у новцу и чоји. За обављени посао Михоције је од Леонарда био примио 595 перпера дубровачких и 78 дуката за просо⁸⁵.

Због тренутног помањкања посла, или из неких других разлога, браћа Јаков и Леонардо Ескуло су средином јула 1443. године Богићу Пелешићу продали половину једне од свијих баркузија за 65 перпера. Богић је и даље требао да заповеда том лађом. Изгледа да купац није имао да исплати цео износ уговореног новца, па се зато био задужио код Николе Грчића на износ од 11 дуката, заједно са Обрадом Прибиловићем и Илијом Медојевићем, морнарима са истог брода⁸⁶. Била је то друга баркузија браће Ескуло која се помиње те године. Њен сувласник Никола Ненадовић опуномоћио је 23. октобра исте године Стевана Калођеру, канцелара за словенски језик, да га заступа по питању морнара и продаје “барке односно баркузије,” коју је имао у заједници са Јоковом и Леонардом⁸⁷.

А само три дана пре тога, неки поморци са Крфа и један из Кефалоније, обавезали су се, заједно са Андријом Паулијем са Крфа, капетаном брода, да доведу различите робе и за 20 фунти сировог лана. Капетан Андрија требао је да прода тај лан у Котору Леонарду Ескуло, рачунајући милијар по 30 дуката. Леонардо је у Котору још требао да плати и 327 дуката за осталу робу, уложени труд током овог трговања, као и на име возарине за горе набављену робу⁸⁸.

Пословни успех браће Ескуло у Котору временом је растао, што се види и из тога да су се новембра исте 1443. године одлучили на градњу новог брода. Тада су Јаков и Леонардо с которским бродоградитељима

⁸⁴ ИАК,СН,Х,105 од фебруара 1443; Д. Маликовић, Италијански трговци у Котору, 187.

⁸⁵ ИАК,СН,Х,125 од 11.IV 1443.

⁸⁶ ИАК,СН,Х,210 од јуна 1443.

⁸⁷ ИАК,СН,Х,308 од 21.X 1443.

⁸⁸ ИАК,СН,Х,306 од 20.X 1443.

Стјепком и Бенком уговорили градњу нове баркузије са чамцем (барцху-сиум цум бателло). Изградња те лађе је била погођена на 220 перпера, а њена носивост је требала да износи 800 стари (48 тона). Материјал за градњу је имао да да власник, а брод је требао да буде испитан и у подводном делу⁸⁹.

Уговорени брод је ускоро био готов, па су браћа Јаков и Леонардо априла 1444. године могли да Никши Ненадовићу продају половину једне од три своје баркузије, коју су били оправили после бродолома. Ненадовић је и даље требао да заповеда том лађом и да ужива трећину добити са ње, али уз обавезу да сноси и трећину трошкова, и да у случају епидемије има право да се са породицом склони на своју трећину брода⁹⁰.

И Которанин Драго Лукин Драго је средином XV века имао свој брод. Њиме је заповедао которски поморац Радоња. То је био Влахо звани Радоња који је ангажовао Илију Драга и Мекса Јакобовог Паскваловића да га заступа у судском спору са Леонардом Аугустиновим Ескуло у Котору⁹¹.

Браћа Ескуло склопили су 28. јуна 1445. године трговачки уговор са земљаком Јакобом Гонело из Венеције. Помоћник Гонеле у уговореном послу био је Радослав Богојевић из Бара, који је са Леонардом био склопио уговор кад је Леонардо боравио у Србији (ин Сцлавониа), повезан са Марком Брајковим, истакнутим которским трговцем који је набављао стоку, коже и друге сировине у Зети и Србији⁹².

У которској трговини браћа Јаков и Леонардо се помињу и 30. септембра 1450. године. Тога дана његов ортак Никола Ненадовић био је продао Раденку Обрићу из Пераста своју трећину баркузије коју је имао у сувласништву с Јаковом и Леонардом. Том приликом Никола је био продао и трећину бродске опреме, за 48 златних дуката, које је продавац већ био примио од Раденка⁹³.

Ради успешније трговине браћа Ескуло су у Котору склапали и многе пословне савезе. Радило се најчешће о кратким пословним уговорима, најчешће са једним трговцем, који је трајао до окончања каквог конкретног трговачког посла. Поред већ горе поменутих пословних савеза са разним которским и италијанским трговцима, у Котору је Леонардо Ескуло

⁸⁹ Милив. Милошевић, Бокељски једрењаци грађени у Котору и Персту у периоду од 1397 до 1455. године, Годишњак ПМК IX (1960), 7; ИАК, СН, X, 352 од новембра 1443.

⁹⁰ Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке, Годишњак ПМК IX (1960) 38-9; Д. Маликовић, Италијански трговци у Котору, 188.

⁹¹ ИАК, СН, IX, л84 од 1444.

⁹² ИАК, СН, IX, 417-18 од 28. VI 1445.

⁹³ ИАК, СН, CXLIX, 578 од 30. IX 1450.

22. децембра 1440. године ушао у трговачки савез и са Радашином Радошевићем из Босне, иначе трговцем у Котору. У тај пословни савез Леонардо је уложио 150 перпера у трговину уљем. Једна трећина добити од продаје уља имала је припасти Леонарду а 2/3 Радашину⁹⁴.

Већи део своје робе Јаков и Леонардо Ескуло су у Котору продали на кредит, а у тој делатности они су у граду св. Трипуна средином XV века испољили праву умешност. Њихова кредитна активност у Котору их је 18. јуна 1436. године довела и на редовни суд. Тога дана био је отворен судски процес Леонарда Аугустиновог Ескула против которског ковача Божица, који му је дуговао 16 балшених перпера. У циљу постизања праведног решења саслушана су била три сведока: Милован ковач, Миладин ковач и Марин Грасо⁹⁵. Неколико месеци после тога (29. септембра), трговац Стефан де Ниро из Бара одредио је Николу Андријиног и Јакова Ескуло за своје пословне заступнике⁹⁶.

Почетком новембра 1436. године Јакша Трифунов де Бисте и Јаков Ескуло кредитирали су Радослава Палменовића из Дубровника за 74 перпера дубровачка, уз јемство Марина Менчетића из Бара, а стално настањеног у Дубровнику. Радило се о остатку дуга за једну неисплаћену признаницу на 140 перпера дубровачких, коју је саставио дубровачки нотар Мелмо де Сцхитис из Кремоне 1436. године. Овом приликом кредитирали Радослав је изјавио да је примио првих 74 перпера⁹⁷. Три дана после тога, морнари Миладин, Богчин и Добрил, задужили су се код Николе Мариновог Бизантис и Јакова Ескуло на 250 балшених перпера. За тај износ морнари су за рачун кредитора ортака у Котор требали за месец дана да доведу жита, плаћајући по 23 балшина гроша за стар⁹⁸.

И наредне 1437. године Леонардо је пословао са раније помертним Радашимом Радошевићем из Босне. Он је 25. новембра те године њему и Добрилу Новаковићу продао на кредит робе у вредности од 260 перпера⁹⁹.

Током 1438. године браћа Ескуло су у Котору дали два кредита. Најпре је старији Јаков од Трифуна Мариновог 20. јануара судским путем тражио да му плати 29 перпера, или ће му он продати заложени му посед у Мрчевцу¹⁰⁰. Непуна три месеца касније (10. марта), Радослав Ста-

⁹⁴ ИАК,СН, VII,174 од 22. XII 1440.

⁹⁵ ИАК,СН, VI,756 од 18. VI 1436.

⁹⁶ ИАК,СН, VI,21 од 29. XI 1436.

⁹⁷ ИАК,СН, VI,57 од 8. XI 1436.

⁹⁸ Један которски стар износио је 18,71 литара. (М. Благојевић, Земљорадња у средњовековној Србији, Београд 1989, 328; ИАК,СН, VI,70 од 23. XI 1436.

⁹⁹ ИАК,СН, VI,271 од 25. XI 1437.

¹⁰⁰ ИАК,СН, VI,298 од 20. I 1438.

ниславић из Црманице, стално настањен у Котору, је на кредит од Јакова и Леонарда купио уља и друге робе у вредности од 80 перпера и 7 гроша¹⁰¹.

И наредне године Јаков и Леонардо у Котору нису бирали пословне партнере, односно, и даље су пословали са свима онима од којих су могли имати пословне користи. У један интересантан кредитни аражман они су 20. и 21. априла 1439. године ушли и са опатом манастира св. Ђорђа у Которском заливу. Трифуном Болицом. Овај пословни аражман је био специфичног карактера. Радило се о обећаној донацији браће Ескуло том манастиру, а што је било регистровано и у јавној исправи од стране которског нотара, марта исте године. Та донација браћи очито није могла донети материјалну корист, па су одуговлачили са њеном исплатом. Зато је агент Трифун био приморан да интервенише код црквеног колегијума у Падови. После ове интервенције браћа су обећала да ће манастиру платити обећаних 60 перпера¹⁰². Радило се о донацији за обнову манастира и обраду и умножавање његових имања¹⁰³.

У исто време (20. априла), Леонардо је, заједно са которским трговцем Василијем Мариновим Бизанти, био именован за епитропа Остоје Дапкова. Они су одмах од Луке Паутина примили 200 перпера и добит на њих¹⁰⁴. Од тог износа епитропи су истога дана дали кредитну позајмицу Драгу Трифуновом Драго, и његовом оцу Трифуну у износу од 100 перпера¹⁰⁵, а дан касније и златару Наталину Метковом и његовом сину Метку још 100 перпера¹⁰⁶.

Крајем јуна 1439. године браћа Ескуло су у Котору Миладину Мулановићу на кредит за износ од 31 дукат продали трећи део једне од својих баркузија. Овај дуг Миладин је требао да исплати од прихода који буде остварен од продаје терета са ове баркузије¹⁰⁷.

Своју планирану активност у Котору Јаков и Леонардо су наставили и 1440. године. Тако је 5. фебруара те године раније помињани Радашин Радошевић изјавио пред которским судом да ће им платити 210 перпера, као остатак за раније купљену робу у износу од 390 перпера¹⁰⁸.

¹⁰¹ ИАК,СН,VI,439 од 10.III 1439.

¹⁰² ИАК,СН,VI,703 од 20.I 1439.

¹⁰³ ИАК,СН,VI,704 од 20.I 1439.

¹⁰⁴ ИАК,СН,VI,705 од 20.IV 1439.

¹⁰⁵ ИАК,СН,VI,705 од 31.IV 1439.

¹⁰⁶ ИАК,СН,VI,705 од 21.IV 1439.

¹⁰⁷ ИАК,СН,VI,756 од 26.I 1439.

¹⁰⁸ ИАК,СН,VI,563 од 5.II 1440.

По пресуди од јула 1442. године Никола Љубо, сувласник и капетан брода Трифуна Лукиног Болице, је требао да плати Леонарду Ескуло 2 дуката за продату му робу из Апулије¹⁰⁹. Непуне три године касније (12. фебруара 1445), Симик Брајанов, истакнуту которски трговац, постао је сувласник једног већег једрењака, чија је вредност износила 600 златних дуката, односно 2.000 перпера, за коју се могло добити 200 добрих волова. Половину тог брода купио је од Ивана Михаиловог из Драча за 300 дуката. Јаков Аугустинов Ескуло, иначе заступник которске царине за робу, тражио је истога дана од Јакше Симикувог Брајана, иначе заступника Ивана Михаиловог, 9 дуката које је Иван требао платити Јакову за царинења поменутог брода приликом његове продаје¹¹⁰.

Осим што су у Котору и његовој околини продавали различите врсте роба, браћа Јаков и Леонардо Аугустинови Ескуло су у истом граду, исто на кредит, и куповали различите потребштине. Они су тако од удружених Василија Мариновог Бизанти и Граша Владовог 25. априла 1437. године на почек кнпили сирових кожа за суму од 44 дуката (по курсу од 40 гроша за један дукат). Истога дана, ковач из Котора Миладин Новаковић продао је браћи Ескуло свој наковањ, тежине 17 фунти, за 36 перпера, с правом да Миладин може откупити наковањ за наредних годину дана, ако претходно врати новац за који му је он био продат¹¹². Јаков и Леонардо су се и 25. маја 1440. године задужили код Марка Квириног Ивановића из Котора, на износ од 26 дуката за злато које им је продао¹¹³.

Осим трговином и ктетитним трансакцијама Јаков и Леонардо су се у Котору бавили и многим другим активностима. И то су најчешће радили заједно, али неретко и самостално. Браћа су тако 29. септембра 1436. године Василију Мариновом Бизантис и Михаилу Трифуновом Буциа, заступницима манастира св. Фрања, платили износ од 450 перпера балшиних, за купљени манастирски виноград на Пучу. Виноград је био погођен за 400 перпера которских, а разлика у цени је настала јер је један которски перпер вредео 4 ипо балшина¹¹⁴. Непуне две године после тога (1. марта 1438), Јаков и Леонардо су, имајући право на гробницу у крипти цркве св. Трипуна, према исправи коју је саставио Баптиста Бруно из Ве-

¹⁰⁹ Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке, Годишњак ПМК VIII (1959), 47.

¹¹⁰ ИАК,СН,8л7 од 12.ІІІ 445.

¹¹¹ ИАК,СН,VI,155 од 25.IV 1437.

¹¹² ИАК,СН,VI,155 од 25.IV 1437.

¹¹³ ИАК,СН,VI,979 од 25.V 1440.

¹¹⁴ ИАК,СН,VI,20 од 29.IX 1436.

неције, иначе, нотар которске бискупије, одредили место за своју гробницу¹¹⁵. Интересантно да су после два месеца (9. маја) браћа которском службенику Мрђи Путомиру, и његовом сину Дабишину, продали своју кућу у пределу цркве св. Луке, која се налазила између две улице и куће трговца Борка из Подгорице. Уз плаћање обавезног додатка цркви св. Луке, продајна цена куће је износила 300 перпера¹¹⁶. Радило се о продаји велике куће и кућице која се налазила уз њу за исту цену. Очито је да купац није имао средстава да купљено плати одмах, па се са продавцима договорио да дуг од 300 перпера плати у ратама.¹¹⁷ Очито да је у овом послу одлучујућу улогу одиграо Иван, трговачки заступник Јакова Гонеле из Венеције. Преко њега је, очигледно, ишло и плаћање уговорене продаје куће, па је 12. маја 1438. године купац Мрђа Путомир управо њему уплатио прву рату дуга у висини од 96 перпера¹¹⁸.

Мало иза тога (30. јануара 1439), браћа Ескуло су у Котору са камересцем Радоњом Маројевићем из Дубровника, а стално настањеним у Котору, уговорили градњу нове велике куће. Та нова кућа је требала бити сазидана према вратима манастира св. Михаила и излазила би на Трг обале. По истом уговору мајстор Радоња је за свој рад требао добити 10 перпера и 7 гроша, а власници куће су му имали обезбедити камен, креч, арматуру и сав други неопходни материјал за градњу исте куће. Са своје стране мајстор Радоња се још обавезао да плаћа довоз камена до уговореног места за градњу¹¹⁹.

И касније су браћа Ескуло у Котору користили готово сваку прилику за стицање зараде и увећање иметка. Млађи Леонардо је тако 5. јуна 1440. године учествовао у јавној продаји ствари закупљених код Радашина Радошевића из Босне. На тој јавној распродаји Леонардо је купио ствари за 20 перпера, Добрило Бранетић исто за 20 а Павле Прибиловић за 11 перпера. Радило се о куповини црнкасте тунике са златним фризом, два тепиха (ћилима) и једном коњу, који су били заложени код Ивана Јурића. Купци су се обавезали да Ивану, заступнику Радашина Радошевића, 30 перпера исплате до краја месеца августа¹²⁰. Само после неколико дана (18. јуна), удружени Леонардо и Радашин из Босне, примили су од Јакова Ескуло 1500 которских перпера, да их уложе у трговину у Босни, а да после три месеца обрачунају остварену добит. Од оствареног прихода за трговину у Босни Јакову је требало да припадне 1/3 добити, а осталој дво-

¹¹⁵ ИАК,СН,VI,457 од 21.IV 1436.

¹¹⁶ ИАК,СН,VI,467 9.V 1438;V,839 од 18.V 1438.

¹¹⁷ ИАК,СН,VI,467 од 49.V 1438.

¹¹⁸ ИАК,СН,VI,467 од 49.V 1438.

¹¹⁹ ИАК,СН,VI,886 од 30.I 1440.

¹²⁰ ИАК,СН,VI,984 од 5.VI 1440.

јици 2/3. Он је тај део зараде имао право да наплати у ма ком месту средоземног архипелага, у: Дубровнику, Задру, Сплиту, Трогиру, Хвару, Корчули, Скадру, Драчу, Љешу, Улцињу, Будви или Дривасту¹²¹.

Јаков и Леонардо Ескуло су 29. јануара 1441. године Обраду Брајановићу из Брда дали у закуп своју земљу у Брдима. Издато земљиште се налазило између земље породице Буганић, имања цркве св. Срђа, и земље породица Содуновић и Јуретић. Закупник је требао годишње да плаћа 3 стара жита и да да 3 поклона (егзениа), као и да ради 3 дана на осталим имањима браће Ескуло у Котору и његовој околини¹²².

У Котору су браћа Јаков и Леонардо боравили и 30. септембра 1450. године. Тога дана њихов ортак Никола Ненадовић, био је продао Радичу Обрићу из Пераста своју трећину баркузије коју је имао у сувласништву са Јаковом и Леонардом из Венеције. Том приликом Никола је био продао и трећину барске опреме, за 48 златних дуката, које је продавац већ био примио од Радича¹²³.

После њих у граду св. Трипуна се помињу и неки други трговци из апулијског места Ескула, за које се не зна у каквим су породичним везама били са наследницима Аугустина Ескуло. Тако је 7. фебруара 1452. године мајстор Ђорђе Примов из Котора одредио свог колегу у послу Спасоја Радовога (Алегрета), иначе навигатора на баркузили Рада Бранковога, за свог зступника, да прими од Петра Ескуло из Венеције, а стално настањеног на Крфу, и његовог земљака мајстора Филипа, одело и бурад које је Спасоје био оставио код њих¹²⁴. Шест година касније (15. маја 1458), удружени Трифун Павлов и Никола Бјегановић склопили су уговор с Франческом Фондом из Ескула (Апулија), а стално настањеним у Котору, да изграде заједничку баркузију у сувласништву по трећину. Ортаци су заједнички удружили 303 перпера. За заповедника баркузије био је одређен Бјегановић, који се обавезао да ће радити у корист сувласника и правити обрачун после сваког путовања. Франческо Фондо из Ескула, као которски грађанин, опуномоћио је 1459. године синове Трифуна Болице, Павла, Фрања и Добрушка, да му наплате његов трећи део прихода од саграђеног брода, који је имао у сувласништву са Трифуном Павловим и Николом Бјегановићем, капетаном те барказије¹²⁵.

Овим је исцрпљена сва грађа Которског архива о пословној активности представника породице Лоредано и трговаца из апулијског места Ескула, а држављана Венеције, у Котору средином XV века.

¹²¹ ИАК,СН,VI,995 од 18.VI 1440.

¹²² ИАК,СН,VII,97 од 29.I 1441.

¹²³ ИАК,СН,CXLIX,578 од 30.IX 1450.

¹²⁴ Р. Ковијанић, Једрењаци Которск луке Годишњак ПМК XIII (1965); ИАК,СН,CXLIX,675;XI,848,860,868 од 7.II 1452.

¹²⁵ Р. Ковијанић, Једрењаци Которске луке 1456-1460. године. Годишњак ПМК XIV(1968), 37;ИАК,СН,XI,31-2,457 од 15.V 1458.

Dragi MALIKOVIĆ

SUMMARY

Among numerous Venetian representatives and merchants in Kotor the members of the families Loredano and Eskulo particularly distinguished themselves by their activities during the 15th century.

The most outstanding representative of the Venetian family Loredano in the 15th century was Julijano Loredano. He distinguished himself by the versatility of business operations. He imported to Kotor Italian manufactured goods, and exported Balkan raw materials, was engaged in crediting the trade in the town and many other business activities.

During the 15th century even more active were the members of the Eskulo family. The business in that town was established by the father Augustin, to be continued and further developed by his sons Pavle, Jakov and Leonardo. The members of this family also distinguished themselves by the versatility of business operations in St. Tripun's town.